

Секція «Підвищення ефективності діяльності підприємств»

ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ВУГІЛЬНИХ ШАХТ УКРАЇНИ

*Швець В.Я., д.е.н., проф., завідувач кафедри менеджменту виробничої сфери,
Папіж Ю.С., к.е.н., доцент кафедри менеджменту виробничої сфери,
Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна*

Підприємства вугільної галузі мають особливу специфіку, що впливає на управління економічними параметрами шахти. Узагальнюючи, ця специфіка обумовлена зовнішніми та внутрішніми чинниками роботи підприємства. Найважливіші зовнішні чинники – це вплив на політику шахти державних управлінських структур і, перш за все, Міністерства енергетики та вугільної промисловості. Від позиції і дій державних органів залежить другий найважливіший зовнішній чинник – рівень і способи побудови цін на вугілля. А оскільки більшість державних шахт збиткові, то доходи від реалізації не покривають витрати на видобуток, а власних коштів недостатньо навіть для простого відтворення. Саме тому державна підтримка збиткових шахт також відноситься до головних зовнішніх чинників дії на підприємство.

Серед найбільш вагомих внутрішніх чинників, які впливають на специфіку управління вугледобувним підприємством потрібно виділити наявність природного компонента, або того, що є основою всієї системи шахти і що визначає стан і ефективність розвитку основних ланок підприємства. Другий з найважливіших внутрішніх чинників – це розвиток підприємства у часі та просторі, а це означає, що і сама структура підприємства мінлива. Умови відпрацювання запасів, як правило, непостійні, разом з мірою відпрацювання змінюється топологічна мережа шахти, рівень концентрації гірничих робіт. Причому, з часом умови відпрацювання, як правило, об'єктивно ускладнюються, і це призводить до необхідності витрачання все більшого обсягу виробничих ресурсів.

Для демонстрації відмінності внутрішнього стану основних ланок шахт одного регіону і однакового терміну служби наведемо порівняння за параметром інвестиційної привабливості шахти «Шахтарська – Глибока» і «Комсомолец Донбасу».

Шахта «Шахтарська – Глибока» - найкрупніша шахта ДП «Шахтарськантрацит. На шахті видобувається енергетичне вугілля марки «А», основним споживачем якого є теплові електростанції України. Запаси вугілля: балансові - 171,8 тис.т, промислові - 136,3 тис.т. Збитковість шахти зростає з кожним роком, що пов'язано з високою собівартістю видобутого вугілля, неритмічним забезпеченням оборотних коштів, низькою продуктивністю праці.

Шахта «Комсомолец Донбасу» також видобуває енергетичне вугілля, має власний збагачувальний комплекс, що дозволяє забезпечити знижену зольність реалізованої продукції. Частка на ринку шахти «Комсомолец Донбасу» упевнено збільшується, що дозволяє прогнозувати і подальше зміцнення позицій компанії. Планується збільшити видобуток вугілля на шахті «Комсомолец Донбасу» до 4 млн. т/рік у 2013 р. та інвестувати в розвиток компанії близько \$200 млн.

Рівень техніки і технології на порівнюваних шахтах однаковий. На шахті «Шахтарська – Глибока» більша глибина розробки, а суттєво якісні запаси антрациту складені одним із найбільш продуктивних пластів Донбасу h₈ «Фомінський».

Порівняння внутрішнього стану вказаних шахт (див. табл.) виконане відповідно до прийнятої стратегії приватизації шахт, де найбільш важливим напрямом моделювання перспективного розвитку підприємства є визначення кількісних методів розподілу фінансових ресурсів з метою досягнення максимальної адресності інвестування залежно від рівня економічної надійності окремого підприємства. Дотепер офіційно не прийнято критеріїв для оцінки стану шахти (окрім виробничої потужності, рівня собівартості і ін.), а вони необхідні при оцінці потенціалу підприємства, якщо йдеться про його приватизацію і фінансування з метою підтримки потужності.

Таблиця

Порівняльна оцінка інвестиційної привабливості шахт «Комсомолець Донбасу» і «Шахтарська - Глибока»

Показники	Шахта «Комсомолець Донбасу»	Шахта «Шахтарська – Глибока»
Пласт, індекс, потужність	m3, m4; 1,0 м	h ₈ «Фомінський»; 1,1 м
Видобуток, тис.т / рік	3420	500
Приплив води, м ³ /год	420	190
Термін служби, років	30	24
Запаси, млн. т	130	130
Зольність вугілля, %	25	25
Глибина розробки, м	555	1062
Продуктивність праці робітника з видобутку, т/міс.	45	19
Рівень інвестиційної привабливості	5,98	0,95

Показник інвестиційної привабливості, що кількісно характеризує внутрішній стан шахти, встановлюється на тлі аналогічних підприємств компанії (регіону) для забезпечення адресності інвестування в технологічні ланки, виходячи з фінансових можливостей компанії.

Відмінності по інвестиційній привабливості при порівнянні однакових параметрів відпрацювання запасів можна пояснити тим, що шахта «Комсомолець Донбасу» входить до складу ПАТ ДТЕК, яка управляє енергетичним напрямом бізнесу System Capital Management.

Отже, відмінність внутрішнього стану основних технологічних ланок шахт одного регіону і однакового терміну служби ілюструється порівнянням за параметром інвестиційної привабливості шахт «Комсомолець Донбасу» і «Шахтарська - Глибока» (значення 5,98 та 0,95 відповідно). Виявлено вражаючі відмінності шахт за інвестиційною привабливістю при порівняно однакових параметрах умов залягання і якості робочих пластів.

Таким чином, підтверджено доцільність включення шахти «Шахтарська - Глибока» в першу групу шахт, що приватизуються, оскільки після впровадження необхідних інвестиційних проектів підприємство можливість розкрити свій виробничий потенціал. Саме такий тип шахт підпадає під концепції підвищення економічної ефективності діяльності вугледобувних підприємств в перспективі.